

Statnett
firmapost@statnett.no
torkil.bardsgjerde@statnett.no

Vår dato	10.04.25
Deres dato:	13.02.25
Vår referanse	Elena Bråten
Deres referanse	Torkil Bardsgjerde

Fornybar Norges innspill på Statnetts høring: Ny tariffmodell

Fornybar Norge viser til Statnetts høringsutsendelse "*Høringsnotat – Ny tariffmodell*" av 13.02.25 om forslag til endringer i dagens tariffmodell. Vi takker for invitasjonen til å komme med innspill nå, og ser frem til senere anledninger for ytterligere innspill.

Statnett viser i sitt høringsnotat til at de forventer stor økning i investeringskostnadene i transmisjonsnettet. Fra 1992 frem til tidlig på 2000-tallet lå kostnadene i transmisjonsnettet kun på ca. 3 mrd. kroner årlig, noe som bl.a. skyldtes mye ledig kapasitet i nettet. De siste årene har imidlertid kostnadene økt betraktelig og forventes å ligge på 27 mrd. kroner i 2025, og opp mot det dobbelte i 2035. Denne kostnadsutviklingen er bakgrunnen for at Statnett mener det er behov for å evaluere dagens tariffmodell, da de mener at uten en endring i tariffmodellen vil kraftproduksjon og store enkeltforbrukere ("industri") dekke en stadig mindre andel av samlet inntektsbehov, og alminnelig forbruk vil dekke en større del av de økte kostnadene fremover.

I lys av ovennevnte har Statnett følgende endringsforslag i tariffmodellen. Av endringer som Statnett mener kan innføres fra 1.1.26:

1. Innføring av et kapasitetsledd for forbruk
2. Krav til industrien om deltagelse i reserve- og spotmarkedene for å beholde 50% reduksjon på fastleddet
3. Økt bidrag fra balanseansvarlig aktører

Av endringer som Statnett ønsker å utvikle videre:

4. Revisjon av energileddet
5. Reservasjonstariff
6. Revisjon av anleggsbidragsregelverket
7. Revisjon av fastleddet
8. Revisjon av topplasttimen for fastledd forbruk
9. Tariffering av reaktiv effekt
10. Økt innmatingstariff (dvs. opphevelse av EUs tak på fastledd innmating)

Fornybar Norge erkjenner at et sterkt økende investeringsbehov gir opphav til viktige spørsmål om hvordan kostnadsinndekning skal gjennomføres i tariffen og hvordan fordelingen mellom kundegrupper bør være. Det er betydelig oppmerksomhet i offentligheten rundt fordelingsvirkninger. Generelt mener Fornybar Norge at tariffene i størst mulig grad skal sikre samfunnsøkonomisk effektivitet.

Under følger Fornybar Norges innspill til Statnetts forslag til endringer i tariffmodellen. Når det gjelder endringene som Statnett ønsker å utvikle videre etter 1.1.2026, vil vi drøfte disse med medlemmene. Vi har likevel valgt å gi våre foreløpige innspill også på disse endringsforslagene.

Oppsummert er hovedinnholdet i Fornybar Norges kommentarer og vurderinger:

- **Ad Innføring av kapasitetsledd for forbruk:** Fornybar Norge ber Statnett å legge frem et mer detaljert datagrunnlag (se nedenfor under kapittel 1), slik at det er mulig for høringsinstansene å vurdere fordelingsseffektene mellom de ulike forbrukskundene og dermed hensiktsmessigheten ved å ev. innføre et kapasitetsledd. Høringsinstansene må få mulighet til å kommentere på ny informasjon før Statnetts styre vedtar en ev. innføring av kapasitetsledd.
- **Ad økt bidrag fra balanseansvarlige aktører:** Systemkostnadene øker, og vi støtter at de som forårsaker ubalanse skal betale ubalansekostnadene. Ved å øke gebyrene gis det insentiver til aktørene å levere i henhold til avtalt solgt eller kjøpt volum (og holde balanse). Vi oppmuntrer Statnett til å gi en oversikt hvilke og hvor mye av de ulike gebyrene som skal økes for å komme opptil 1 MRD NOK i gebyrinntekter til Statnett.
- **Ad revisjon av energileddet:** Energileddet skal avspeile marginale tapskostnader ihht For 1999-03-11-302 § 14-1. Vi støtter at utformingen av energileddet vurderes, og aktørene må involveres i det videre arbeidet.
- **Ad reservasjonstariff:** Vi mener det er viktig å hindre at kapasitetskøen inneholder urealistiske prosjekter (luftslott) og at kunder bestiller mer kapasitet enn nødvendig. Vi mener imidlertid at det er andre virkemidler som kan redusere problemet. Det er flere utfordringer forbundet med ev. innføring av reservasjonstariff og vi mener at arbeidet med forenkling av anleggsbidragsregelverket må ferdigstilles før det tas stilling til reservasjonstariff.
- **Ad revisjon av anleggsbidragsregelverket:** Dagens anleggsbidrag er, både for kunde og nettselskap, komplisert, uforutsigbart og krever mye ressurser for å følge opp. Det er ønskelig at regelverket forenkles samtidig som man unngår uheldige konsekvenser for pågående prosjekter.
- **Ad økt innmating tariff/opphevelse av EUs tak på fastleddet:** Økte produksjonskostnader vil svekke lønnsomheten av nye investeringer, og vil kunne påvirke produsentenes evne og vilje til å investere i ny kraftproduksjon. Økte nettkostnader for produsentene vil derfor føre til økte priser før man investerer og det betales av konsumentene på sikt.

Nedenfor følger en utdypning av Fornybar Norges kommentarer og vurderinger knyttet til Statnetts ulike endringsforslag.

1. Forslag om å innføre kapasitetsledd for forbruk

Dagens fastledd for forbruk måles i hvert tilknytningspunkt i transmisjonsnettet og avregnes på grunnlag av kundens¹ effektgrunnlag i *kraftsystemets* topplasttime (MW). Fastleddet premierer dermed forbruk² som reduserer sitt effektuttak i denne timen. Effektuttaket i kraftsystemets topplasttime blir korrigert med en k-faktor (korreksjonsfaktor, også kalt samlokiseringsrabatt) som medfører at forbruk som er samlokalisert med produksjon får et lavere avregningsgrunnlag og dermed en lavere tariff. Forbrukskunder deles inn i to grupper: stort forbruk (effektuttak over 15 MW og et energiforbruk på minimum 100 GWh) og øvrig forbruk.

Statnetts forslag:

Endringen Statnett foreslår i sitt høringsnotat er å splitte dagens fastledd for forbruk i to: *et kapasitetsledd* og *et (rest) fastledd*. Det nye kapasitetsleddet skal basere seg på kundens maksuttaks fra transmisjonsnettet, mens det resterende fastleddet vil baseres på forbruk i kraftsystemets topplasttime justert for samlokiseringsrabatt dvs. som dagens modell.

Avregningsgrunnlaget for kapasitetsleddet foreslår Statnett skal baseres på kundens effektuttak fra transmisjonsnettet. Effektgrunnlaget skal måles på hvert tilknytningspunkt i transmisjonsnettet. For både direktekunder og nettselskaper er Statnetts utgangspunkt at de vil legge til grunn *målt maksimalt effektuttak* i hvert tilknytningspunkt i transmisjonsnettet i *løpet av de siste tre år*. Statnett viser til at et alternativ vil være å bruke avtalt kapasitet i nettavtalen for direktekunder, da dette ville kunne gi et tilleggssignal om at det koster noe å opprettholde en større kapasitet enn man faktisk bruker.

Tariffnivået(satsen) for kapasitetsleddet skal ifølge Statnett reflektere verdien av kapasitet i transmisjonsnettet. Statnett foreslår å ta utgangspunkt i langsiktig kapasitetskostnad (LKK). Statnett foreslår å sette kapasitetsleddet til 10% av langsiktig kapasitetskostnad, noe som gir en tariffsats på ca 100 000 NOK/MW. Kapasitetsleddet skal fastsettes på årlig basis og faktureres med 1/12 hver måned, sammen med det resterende fastleddet.

Statnett mener at dagens fastledd for forbruk premierer kortsiktig fleksibilitet ved at kunden får insentiver til å redusere effektuttaket når nettet er høyt belastet. I en situasjon med kapasitetskø og behov for å bygge mer nett er det nødvendig å gi signaler også på lang sikt. Kapasitetsleddet vil være et prissignal basert på de langsiktige kostnadene for å etablere kapasitet i transmisjonsnettet. Dette prissignalet bør komme nå og ikke etter at nettet er bygd ut. Kapasitetsleddet blir et viktig bidrag til målet om effektiv utvikling av

¹ Fornybar Norge legger til grunn at "*Kunde*" i denne sammenheng betyr direkte uttakskunder som er tilknyttet transmisjonsnettet samt nettselskap som er tilknyttet transmisjonsnettet.

² Fornybar Norge legger til grunn at "*forbruk*" i denne sammenheng inkluderer Statnetts direktekunder (industri tilknyttet t-nettet) samt nettselskaps uttak fra et tilknytningspunkt mellom transmisjonsnettet og regionalnettet.

transmisjonsnettet. I tillegg til å gi langsiktige prissignaler vil tariffen bidra til mer bærekraftig omfordeling av tariffer fra alminnelig forbrukere til eksisterende og fremtidig industri.

Statnett understreker at kapasitetsleddet vil være sammenlignbart med fastleddet som er innført på lavere nettnivåer og at transmisjonsnettet blir dermed mer sammenlignbart med tariffstrukturen i underliggende nett. Dette vil etter Statnetts syn være en forenkling for nettbrukerne samtidig som det sikrer bedre og gjennomgående prissignaler.

Fornybar Norges vurdering:

Fornybar Norge mener generelt at det å innføre et kapasitetsledd ikke innebærer en forenkling, ei heller at det blir en harmonisering med tariffstrukturen i underliggende nettselskaper. Det å innføre et tredje tariffledd, ved å splitte fastleddet i et kapasitetsledd og et (rest)fastledd, kan i stedet oppfattes som en komplisering. Både (rest)fastledd og kapasitetsledd vil med Statnett sitt forslag baseres på målt effekt. De fleste (alle?) underliggende nettselskaper har kun et ledd som er basert på målt effekt, fastleddet til effektmålte kunder er likt for alle og varierer ikke med effektuttaket.

Innføring av et kapasitetsledd medfører at samlokaliseringrabatten bortfaller for dette leddet. Dette fordi ved å gå over til faktisk målt effekt i egen makstime i tilknytningspunktet mellom transmisjonsnettet og regionalnettet, vil en hensynta produksjon bak målepunktet dvs. i underliggende nett.

Statnetts *endring av avregningstidspunktet* for en kundes effektuttak fra *kraftsystemets topplasttime* til den timen hvor *kunden har sin egen maksuttak* fra transmisjonsnettet (gjennom de tre siste år) vil gi omfordelingsvirkninger. Det er minst to forhold som har stor betydning for omfordelingsvirkningene.

- Det første forholdet knytter seg til produksjon. Med et målt kapasitetsledd er produksjon bare til fordel om produksjonen er bak målepunktet og kommer til reduksjon av det målte uttaket. Produksjon som er i stasjonen – men som har egne avganger – noen meter unna kommer ikke til noen lokal fordel. Denne produksjonen vil i mange tilfeller være årsaken – og forutsetningen – for at forbruket er plassert i stasjonen. Forbruk i områder med mye produksjon kan dermed få et høyt eller lavt avregningsgrunnlag avhengig av eksterne forhold som ikke er spesielt relevante for utnyttelsen eller utviklingen av det totale nettet og som kan være tilfeldige og variere mellom stasjoner og områder. Det er ønskelig å se hvor mye lokal produksjon som er bak og hvor mye som er ved siden av uttakspunkter og om det er store forskjeller for hvor mye produksjonen betyr for uttaket for de enkelte selskaper.
- Det andre forholdet knytter seg til forbruket. Avregningsgrunnlaget for kapasitetsleddet tar utvekslingspunkt i målt maksimalt uttak i hvert punkt. Det er ingen felles time for avregningen av kapasitetsleddet i motsetning til fastleddet. Det er sannsynlig at avregningsgrunnlaget vil bli mye større enn uttaket noen gang har vært og høyere enn samlet maksuttak fra transmisjonsnettet. Det skjer for eksempel ved at samme uttak inngår i to ulike grunnlag på to ulike tidspunkt. Her kan forhold som driftsforstyrrelser, planlagt revisjon, koblinger i nettet, systemansvarlige vedtak, og mye

mer få en direkte innflytelse på avregningsgrunnlaget. Andre forhold som styring og koordinering av lokal produksjon, kjøring av kraftverk, transitt gjennom regionalt distribusjonsnett og balanseoperasjoner vil kunne påvirke grunnlagene og tariffen. Noen selskaper i noen områder kan få tariffgrunnlag som er svært høye og langt høyere enn totalt forbruk, mens andre selskaper kan få tariffgrunnlag som har en nær relasjon til underliggende forbruk. Med det nye kapasitetsleddet er det økt risiko for at forbruket i ulike stasjoner og i ulike deler av landet får ulik behandling.

For å opplyse høringsprosessen bes Statnett legge frem grunnlag som viser totalt forbruk per stasjon og per nettselskap – avregningsgrunnlag for eksisterende fastledd per stasjon og per nettselskap, avregningsgrunnlag for nytt kapasitetsledd per stasjon og per nettselskap, utvekslet energi inn og ut per stasjon og per nettselskap og globalt maksimum per selskap. Hvis nevnte opplysninger gjøres tilgjengelig er det mulig å vurdere omfordelingsvirkningene med nytt kapasitetsledd. Med flere opplysninger blir det også lettere å vurdere hvordan avregningen med kapasitetsledd virker og om det er fornuftig å innføre et kapasitetsbasert fastledd.

Høringsinstansene må få mulighet til å kommentere på ny informasjon *før* Statnetts styre vedtar en ev. innføring av kapasitetsledd.

2. Krav om deltagelse i spot- og reservemarkedene for kunder med industritariff

Statnetts forslag:

Store enkeltforbrukere (effektuttak over 15 MW og et energiforbruk over 100 GWh) får i dag 50% reduksjon på fastleddet i transmisjonsnettet. Statnett viser til at dagens reduksjon var begrunnet med følgende forhold:

- Store enkeltforbrukere har generelt høyere last om sommeren enn annet forbruk, noe som gir grunnlag for lavere systemdriftskostnader.
- Store enkeltforbrukere har en annen forbruksprofil enn øvrig forbruk som gir en bedre utnyttelse av nettet samlet sett.
- Det anses mindre kostbart å etablere forsyning for store enkeltuttak enn for flere og mer spredte enkeltuttak.

I en situasjon uten tilknytningskø (historisk) konkurrerer ikke eksisterende og ny industri om nettkapasiteten. Statnetts foreløpige vurdering er at kriteriet om at store enkeltforbrukere har en annen forbruksprofil enn øvrige forbruk, gir en mindre kostnadmessige besparelse enn tidligere, som følge av en endret kapasitetssituasjon.

Statnett foreslår derfor å knytte dagens tariffreduksjon til krav om at industriforbruket må:

1. Bidra med fleksibilitet i reservemarkedene og til flaskehalshåndtering.
2. Delta i spotmarkedet med prisavhengige bud.

Det er stort behov for fleksibilitet i dagens og fremtidens kraftsystem, også fra uttak. Statnett peker på at forslaget vil:

- bidra til en bedre utnyttelse av dagens nett og dempe behovet for nettinvesteringer (for eksempel ved reduksjon av sitt uttak når nettet er mest belastet)
- redusere systemdriftskostnadene (særlig i områder med få tilbydere) og dermed redusere nettleien
- økt deltakelse i spotmarkedet med prisavhengige bud vil bidra til at industrien vil redusere sitt strømforbruk de dagene spotprisen er unormal høy
 - redusert spotpris vil gi redusert effektivitetstap i markedet
 - i et marked nær kapasitetsgrensen vil relativt små reduksjoner i etterspørsel kunne medføre store prisreduksjoner
 - omfordelingen fra forbruker til produsent reduseres

Fornybar Norges vurdering

Uten en mer detaljert beskrivelse av forslaget fra Statnett er det vanskelig å kommentere på det, noe også industrien peker på. Statnett ber likevel om innspill og forslag til løsninger, da de ikke har tenkt ferdig rundt forslaget.

Industrien påpeker at allerede i dag er det flere store uttakskunder som deltar i spotmarkedet, samt bidrar i reservemarkedene.

Fornybar Norge mener prinsipielt at det i dagens kraftsystem med stor knapphet på kapasitet og mye uregulerbar produksjon, må det søkes å finne løsninger hvor mulig fleksibilitet kan bidra. Samtidig må fordelene med dagens tariff beholdes, dersom denne bidrar til at vi har en industri som har positiv innvirkning på kraftsystemet bør denne opprettholdes.

3. Økt bidrag fra balanseansvarlige aktører

Statnetts forslag:

Statnett ønsker å endre gebyrene siden kjøp av systemtjenester(reserver) utgjør en stadig stigende del av kostnadene i transmisjonsnettet. En del av disse kostnadene dekkes av aktører som handler i engrosmarkedet, mens resten dekkes gjennom faste tariffledd for produsenter og forbrukere i transmisjonsnettet. Statnett viser til at de nordiske TSO-er har avtalt hvor mye av reservekostnadene de balanseansvarlige skal dekke. Denne enigheten gir et utfallsrom for hvor mye av reservekostnadene som skal belastes balanseansvarlige. Statnett opplyser at de historisk har ligget i nedre del av utfallsrommet og vil i første omgang øke innenfor dette utfallsrommet. På sikt vil Statnett vurdere om rammen bør endres og at dette i så fall vil drøftes i nordisk sammenheng.

Fornybar Norges vurdering:

Fornybar Norge ser at systemkostnadene øker, og støtter prinsippet om at det bør være de som forårsaker ubalanser som skal betale ubalansekostnadene. Ved at kostnadene for ubalanse økes, gis det sterkere insentiv til å holde balanse, og levere i henhold til avtalt solgt eller kjøpt volum.

Fornybar Norge viser i denne sammenheng til at dagens gebyrstruktur følger av et metodedokument som er i henhold til EUs retningslinjer for balansering og balanseavregning (EB GL). I henhold til metodedokumentet del 2 artikkel 4 til 8 har Statnett rett til å dekke kostnadene for å utføre balanseavregningen samt den andel av kjøpskostnadene for balansekapasitet, administrasjonskostnader og andre kostnader i forbindelse med balansering som tilskrives balanseavregning.

Fornybar Norge har følgende informasjon om gebyrstrukturen i Norden noe som bekrefter at Norge ligger i nedre sjikt mht. volumgebyrer:

Gebyr	Enhet	Norge (EUR)	Sverige (EUR)	Danmark (EUR)	Finland (EUR)
Ukesgebyr	Uke	30	30	30	30
Volumgebyr	MWh	0,26	2,00	N/A	1,73
Ubalansegebyr	MWh	1,15	1,15	0,133	1,15

Statnett sier at balanseansvarlige vil betale opptil 1 MRD NOK mer til transmisjonsnettet. Vi kan ikke se at det beskrevet hvordan Statnett har kommet frem til dette tallet. Fornybar Norge mener det hadde vært hensiktsmessig om Statnett kunne beskrive hvilke gebyrer (vi antar det er volumgebyret) som skal endres/økes og hvor mye hvert enkelt av de ulike gebyrene skal endres. I tillegg er det ønskelig å få en oversikt/presentasjon av de faktiske kostnadene som Statnett har som avregningsansvarlig.

Om kostnadene i balanseavregningen kommer til å øke, vil det bli dyrere å være ubalanse, noe som isolert sett gir riktige insentiver til balanseaktørene. Dette medfører imidlertid utfordringer i forhold til dagens utforming av nettselskapenes inntektsrammeregulering. Når kostnader endres fra å være en kostnad til overliggende nett som kan hentes in 100% gjennom nettariffen, til en kostnad for nettselskapenes kraftkjøp (for å dekke nettap), vil ikke nettselskapene få dekket disse kostnadene. (I den regulerte nettinntekten konstrueres det en vektet kraftpris (for nettap) basert på månedspriser og forbruk i alminnelig forsyning. Den vektete kraftprisen tillegges et påslag på 1.1 øre/kWh som skal kompensere for alt av kostnader knyttet til kraftkjøpet (administrative kostnader, ubalansekostnader, gebyrer mm)). Dagens beregningsmetode for kraftpris medfører i dag en underkompensasjon for nettselskapenes faktiske tapskostnader. Dersom ubalansekostandene for kraftkjøp øker ytterligere, vil underkompensasjonen øke ytterligere.

4. Revisjon av energileddet

I dag beregnes energileddet etter følgende formel:

Energiledd (kr) = *områdepris* (kr/MWh) x *marginaltapssetter* (%) x energiuttak/energi innlevert (MWh).

Energileddet skal avspeile marginale tapskostnader. Energiledd er et bruksavhengig ledd og skal reflektere systembelastningen den enkelte kunde påfører nettet når de tar ut eller mater inn en enhet kraft.

Systembelastningen den enkelte kunde påfører nettet reflekteres gjennom *unike marginaltapssatser* som beregnes for hvert utvekslingspunkt i transmisjonsnettet. Det beregnes separate marginaltapssatser for dag, natt og helg. Beregningene for marginaltapssatser er basert på prognoser for lastflyten i det nordiske nettet. Marginaltapssatsene beregnes ukentlig. Disse distribueres og legges ut på Statnetts hjemmeside innen fredag kl. 12.00 i uken før de nye satsene skal gjelde.

Marginaltapssatsene er symmetrisk om null for innmating og uttak i hvert enkelt (samme) utvekslingspunkt. Det betyr at dersom marginaltap i et punkt er beregnet til 3% vil innmating i punktet bli fakturert med et positivt marginaltapsledd (+3%), mens uttak vil få et negativt marginaltapsledd (-3%). Statnett har satt en administrativ grense for marginaltapssatsen på +/- 15%.

Statnetts forslag:

Statnett ønsker å se nærmere på dagens beregningsmodell for energileddet og vurdere om de skal foreslå en annen tilnærming. Statnett begrunner dette med bl.a. følgende forhold:

- Dagens kraftpriser er veldig annerledes enn kraftprisene da ordningen ble gjennomført. Det er nå langt større volatilitet i prisene samtidig som en ser konturene av vedvarende prisforskjeller mellom prisområder.
- Slik prisbilde utvikler seg er det betimelig å stille seg spørsmålet om ikke spotprisen er et sterkt nok prissignal for endret adferd og at dagens energiledd ikke tilfører stor verdi når det gjelder å sende de riktige signalene.
- Ved høye priser ser Statnett i stedet en stor økonomisk overføring fra konsumenter til produsenter i områder som allerede har høye priser. Dette medfører en tilleggsprofitt for produsentene i disse områdene, når prissignalet tilsier at de uansett ville ha produsert.
- Det er vanskelig å se at enkeltaktører kan ta hensyn til dette prissignalet på kort sikt. Til en viss grad vil nye aktører kunne ta hensyn til dette ved investeringsbeslutning, men i den løpende driften er det få aktører som i praksis vil kunne ta hensyn til dette. Store deler av forbruket ser ikke dette prissignalet, da deres tariff kommer fra lokalt distribusjonsnett, der tariff strukturen ikke gjenspeiler detaljene i Statnetts tariff.
- Det kan hevdes at vannkraftproduksjon i større grad kan agere på dette signalet, mens ny uregulerbar kraftproduksjon i mindre grad har mulighet, da de produserer når det blåser eller solen skinner.

Fornybar Norges vurdering/kommentar

Fornybar Norge mener det kan stilles spørsmålstegn ved om dagens utforming av energileddet gir de riktige prissignalene. Gitt de til tider ekstremt høye prisene i markedet er det også betydelig oppmerksomhet i offentligheten rundt fordelingsvirkninger. Formålet med marginaltapssatsene er at de blant annet skal gi et lokaliseringssignal for produksjon og uttakskunder. Som nevnt skal marginaltapssatsen multipliseres med

områdeprisen for kraft. En svært høy kraftpris medfører da isolert sett et svært høyt energiledd og det kan føre til omfordelingsvirkninger mellom produsenter og uttakskunder, noe man har opplevd i sør og nord.

Et høyt energiledd medfører at kraftprodusenter i høyprisområder får betalt mye for å mate inn på nettet, både i form av kraftpris og negativ nettleie. Uttakskunder i høyprisområdene derimot må betale for høy kraftpris og samtidig betale for å ta ut kraft fra nettet. I lavprisområder var situasjonen motsatt hvor produsenter måtte betale for å mate inn på nettet og uttakskunder fikk betalt for å ta ut kraft. Spesielt store smelteverk fikk store summer utbetalt gjennom negativ nettleie. Disse forholdene var bakgrunnen til at RME innvilget videre dispensasjon frem til utgangen av 2025 for Statnett og nettselskapene til å sette et tak på kraftprisen ved beregning av energileddet. Dette bidro til at energileddet isolert sett ikke ble så høyt.

Fornybar Norges støtter Statnett i at utformingen av energileddet vurderes og aktørene må involveres i det videre arbeid.

5. Reservasjonstariff

Statnetts forslag:

Statnett vurderer å innføre en reservasjonsavgift for alle kunder som har fått reservert kapasitet i dagens eller fremtidens nett. Prisen for å reservere bør eventuelt settes på et moderat nivå, eksempelvis til om lag 10 000 pr MW pr. år. Statnett mener tariffen eventuelt bør belastes fra året kunden mottar tilbudet om reservasjon til året kunden er tilknyttet, med en øvre grense på 10 år.

Fornybar Norges vurdering:

Vi mener det er viktig å hindre at kapasitetskøen inneholder urealistiske prosjekter (luftslott) og at kunder bestiller mer kapasitet enn nødvendig. Begge forhold kan i en situasjon med kapasitetskø fortrenge/reducere andre aktørers tilgang på nettkapasitet.

Fornybar Norge mener imidlertid at det er flere forhold som kan tale mot å innføre en reservasjonstariff som virkemiddel:

- Innføringen av modenheitskriterier har redusert utfordringen med urealistiske prosjekter. Ordningen er relativt ny, og vi mener det er for tidlig å avskrive ordningen som lite virkningsfull.
- Ordningen med utredningsgebyr eksisterer allerede og er med på reduserer faren for "luftslott".
- Selv om en det skulle innføres et økonomisk insentiv i form av reservasjonstariff, vil det likevel være aktører som har råd til å betale.
- At kunder venter på nett, er i seg selv lite kundesvennlig. Hvis kunder som venter i tillegg skal betale for å få lov til å stå i kø kan dette oppleves lite kundesvennlig og ha potensiale for å skade nettselskapenes anseelse. Eksempelvis kan en reservasjonstariff kunne gi ekstrakostnader for de største prosjektene med lange ledetider uten at det har opphav i en faktisk kostnad. Det vil dermed bidra til økt usikkerhet i prosjektutviklingen inntil både spørsmålet om innføring og nivå på tariffen er avklart.

Det å ha diskusjoner om mange ulike virkemidler samtidig for å løse et problem (som vi mener har blitt redusert pga. modenheitskriterier, utredningsgebyr) er lite oversiktlig og ressurskrevende. Fornybar Norge mener det uansett er en fordel å ferdigstille arbeidet med en forenkling av anleggsbidragsordningen før det er hensiktsmessig å vurdere hvorvidt og hvordan en eventuell reservasjonstariff bør utformes.

6. Revisjon av anleggsbidragsregelverket

Statnetts forslag:

Statnett viser med flere eksempler at en vesentlig del av utfordringene med dagens anleggsbidragsregelverk er kriteriet om at en eller flere kunder skal være utløsende for at et nettiltak skal være anleggsbidragspliktig. Denne kausaliteten mellom kunde og nettiltak er i mange tilfeller vanskelig å påvise og den kan i tillegg endre seg under et prosjekts levetid.

For at anleggsbidrag skal bli et prissignal som påvirker adferden til nye kunder, er det etter Statnett syn nødvendig at prissignalet blir gjeldende for alle nye kunder, ikke bare de kundene som vurderes som utløsende for enkelttiltak eller deler av enkelttiltak. Statnett mener også at anleggsbidragssatsen bør være standardisert og mer forutsigbar enn i dag. Statnett vurderer/foreslår at satsen bør baseres på langsiktig kapasitetskostnads (LKK), anslått som om lag 5% av LKK. Med dette vil Statnett oppnå omtrent samme tariffinntekt som med dagens anleggsbidragsregelverk.

Fornybar Norges vurdering: Fornybar Norge mener at dagens regelverk for anleggsbidrag, både for kunde og nettselskap, er for komplisert, uforutsigbart og krever mye innsats for å forstå og følge opp. Fornybar Norge og mange nettselskap har derfor spilt inn, bl.a. i forbindelse med høringer (NOU- Nett i tide) og i møter med både RME og ED, at anleggsbidragsordningen bør forenkles. Samtidig bør det unngås uheldige konsekvenser for pågående prosjekter.

7. Revisjon av fastleddet

Fornybar Norges vurdering:

Dagens fastledd er foreslått delt i to, der kapasitetsleddet utgjør en del og (rest)fastledd utgjør den andre delen, dog tilnærmet halvert i forhold til dagens tariff. Fastledd er beregnet basert på et bruttoledd, det vil si samlet forbruk under hvert tilknytningspunkt i transmisjonsnettet, korrigert med en k-faktor. Korreksjonen korrigerer avregningsgrunnlaget i forhold til andel produksjon i underliggende nett i hvert enkelt tilknytningspunkt. Dagens k-faktormodell svarer også ut § 17-2, som omhandler uttak direkte i fra kraftstasjoner. Når det gjelder faste ledd for innmating i regionalt distribusjonsnett, blir den i dag videreført til Statnett.

Fastledd for innmating i regionalt distribusjonsnett

Det synes urimelig, spesielt for nettområder med langt større innmating enn lokalt forbruk, at fastleddet for innmating til regionalnettet skal videreføres til Statnett. Selv med anleggsbidrag vil det bli økt nettleie for uttakskundene i slike områder, som følge av den nettutviklingen som må til, for å kunne ta imot all innmatingen. Fornybar Norge mener at innmatingstariffen i regionalnettet må beholdes av regionalnettseiere. Dette er en forskriftendring som Fornybar Norge har tatt til orde for ved en rekke anledninger.

Statnett har kommentert at en eventuell endret praksis knyttet til fastleddet for innmating i regionalt distribusjonsnett, vil nødvendigvis medføre en justering av k-faktoren. Fornybar Norge deler ikke denne oppfatningen. Det er fullt mulig å endre praksis for innmatingsavgiften i regionalt distribusjonsnett (nødvendig med forskriftendring), uten å endre k-faktoren. Omfordelingsvirkningen knyttet til kapasitetsleddet indikerer at gulvet for k-faktoren er satt for høyt. Fornybar Norge mener at praksis for innmatingstariffen i regionalt distribusjonsnett må endres og at k-faktoren må beholdes uendret.

8. Revisjon av topplasttiden i (rest)fastledd for forbruk

Statnetts forslag:

Forbrukerne betaler i dag et fastledd basert på deres forbruk i kraftsystemets topplasttime. Statnett ønsker å se nærmere på om det er hensiktsmessig å fortsette bruken av *en* topplasttime. Mulige alternativer kan være å bruke flere topplasttider samt dele opp landet i mindre områder enn det som gjøres i dag, der Norge er delt i tre hovedområder (Nord, Midt og Sør). På denne måten vil flere timer avgjøre hva en kunde betaler i tariff og dermed gi insentiver til å holde uttaket lavt i flere timer. I tillegg vil en finere områdeinndeling gi et mer presist signal om de lokale nettforhold. Statnett nevner videre at et alternativ eller supplement til flere topplasttider vil kunne være å varsle når det er sannsynlig at topplasttiden inntreffe noe som vil kunne øke prissignalets styrke.

Fornybar Norges vurdering:

Bakgrunnen for Statnett sine forslag er å motivere kunder til å gjøre forbrukstilpasninger når nettet er hardt belastet, eller ligger an til å bli det. Dersom noen kunder gjør tilpasninger i egen virksomhet, medfører det at forventet forbrukstopp vil bli lavere enn antatt. Fastleddet er per i dag et residuall ledd, dvs. et ledd som fanger opp resten, etter at det er beregnet hva andre ledd vil bidra med. Formålet har vært å dekke opp deler av de faste kostnadene, uten at det skal gis noen signaler om endringer i forbruket. Det er endog anledning til å overprøve avregningsgrunnlaget, gitt at dette er spesielt lavt, i forhold til normalt forbruk.

Det Statnett nå foreslår, er en helt annen tilnærming enn det som ligger til grunn for eksisterende modell. En kan også stille spørsmålsteget med hvem som er målgruppen for denne tilnærmingen. Det er rimelig å anta at det vil gjelde industrikunder som er direkte tilknyttet transmisjonsnettet. Men dersom Statnett tenker at dette prissignalet skal nå fram til kunder på underliggende nettnivåer, krever det at tariffstrukturen

videreføres i regionalt distribusjonsnett. Videre ned på lokalt distribusjonsnett synes å være noe mer krevende.

9. Tarifiering av reaktiv effekt

Statnetts forslag:

Statnett påpeker at utfordringen knyttet til reaktiv effekt (spenningsproblemer, redusert leveringssikkerhet, økte overføringstap og mindre flyt av aktiv effekt) har økt de siste årene og forventes å øke ytterligere. De observerer økende flyt av reaktiv effekt i transmisjonsnettet i større deler av året, noe som bl.a. skyldes endrede flytmønstre og at luftlinjer erstattes av kabler. Statnett påpeker at konsesjonærene mangler insentiver til å installere tilstrekkelige reaktive komponenter, og at de observerer at problemet må løses i transmisjonsnettet. Statnett hevder også at kompensering på lavere nettnivå enn transmisjonsnettet kan gjennomføres raskere og mer kostnadseffektivt.

I dag tarifferer Statnett *uttak* av reaktiv effekt og ser at dette fører til at kunden får en mer aktiv tilnærming til uttaket og endrer adferd. Statnett har søkt RME om endring av Kontrollforskriften slik at den også skal omfatte tarifiering av *innmating* av reaktiv effekt og mener dette vil gi insentiver til å installere kompenseringsanlegg der problemet oppstår.

Fornybar Norges vurdering:

Fornybar Norge deler Statnetts syn om at flyt av reaktiv effekt i kraftnettet både opptar kapasitet og genererer nettap. Økt produksjon av reaktiv effekt er forårsaket av økt innslag av uregulerbar kraft. Produsentene mottar i dag inn reaktiv effekt på nettet bl.a. for å regulere spenningen i nettet og mottar en grunnkompensasjon for dette innen fastsatte grenser. Når produsentene leverer utenfor disse grensene kan produsentene motta mer enn selve grunnkompensasjonen.

Utfordringen er når det blir for mye innmating av reaktiv effekt i kraftnettet. I slike tilfeller deler Fornybar Norge Statnetts oppfatning om at en innføring av en tariff for innmating av reaktiv effekt kan løse en slik utfordring. Et slikt tariffledd kan være nokså treffsikkert ift at den som forårsaker et problem kan bli avregnet for det. Vi forutsetter imidlertid at eventuelle konsesjonspålagte krav ikke blir gjenstand for fakturering.

10. Økt innmatingstariff (dvs opphevelse av EUs tak på fastledd)

Produsentene tarifferes gjennom et energiledd og et fastledd. Når det gjelder fastleddet er det forskriftsfestet i Norge at det skal være lik tariffsats på alle nettnivå, likt for alle produksjonsteknologier og likt over hele landet. EU har gjennom forordning 838/2010 satt et tak på tariffsatsen. Det er ulike grenser på taket for ulike grupper av land, der de ulike nivåene har bakgrunn i historiske forskjeller. For Norge, Danmark, Sverige og Finland er den maksimale i satsen satt til 1,2 Euro/MWh for fastledd for innmating. EUs begrunnelse er å

hindre konkurransevriddinger mellom produsenter i ulike land og dermed undergrave den indre marked. Norske produsentene tarifferes på grunnlag av deres gjennomsnittlige årsproduksjon (kWh) de siste 10 år.

Statnetts forslag:

Statnett sier de vil arbeide for å oppheve EUs tak på tariffsatsen innmating fastledd og vektlegger følgende begrunnelser:

- Dagens situasjon gir svake insentiver til effektiv utvikling nettet; ny eller økt produksjon betaler i liten grad for kostnadene som de påfører nettet (summen av et anleggsbidrag som treffer få kunder og energibasert tariff betyr at det gis svake signaler om at kapasitet i nettet har en kostnad).
- Økende kostnader for nettinvesteringer/tiltak i transmisjonsnettet, og hvis ikke produsentene skal betale mer, blir stadig mer av kostnadene pålagt uttakskundene. En mer balansert fordeling av fastleddet mellom produksjon og forbruk vil redusere samlede samfunnsøkonomiske kostnader ved innhenting av tariffinntekter.
- At forbruk i stor grad betaler for det økte inntektsbehovet, utfordrer Statnetts syn om kravet om ikke-diskriminerende og objektiv kostnadsfordeling.
- Ikke bare kraftprodusenter som er konkurranseutsatt (der tariffen har betydning for lønnsomhet og konkurranseevne). Tariffene bør generelt bygge på kostnadsdriverne i nettet.
- Tariffen bør generelt sett bygge på kostnadsdriverne i nettet, og dette gjelder også for kraftproduksjon. I en tid med forventninger om fortsatt høye og volatile kraftpriser bør det i et lengre tidsperspektiv også vurderes om dagens energibaserte innmatingstariff fortsatt bør gjelde, eller om også kraftproduksjon bør stå overfor en effekttariff.

Fornybar Norges vurdering:

Dagens kraftige økning i kostnader grunnet et stort nettinvesteringsbehov er utfordrende og både produksjon og forbruk er med på drive nettinvesteringene opp. Dagens tak på innmating fører til at kostnadsøkningen legges på forbruk og industri. Fornybar Norge vil følge med på utviklingen i EU når det gjelder tariffering.

En høyere innmatingstariff vil, alt annet likt, øke kraftprodusentenes produksjonskostnader. Siden en eventuell tarifføkning vil være den samme over året vil den øke produsentenes kostnad for å tilby kraft inn i markedet. Økte produksjonskostnader vil svekke lønnsomheten av nye investeringer, og vil kunne påvirke produsentenes evne og vilje til å investere i ny kraftproduksjon, spesielt vil dette gjelde prosjekter som i utgangspunktet har marginal lønnsomhet. Samfunnsøkonomisk teori underbygger at de faste kostnader i nettet som hovedregel bør dekkes av forbrukere, og i hovedsak alminnelig forbruk, av hensyn til effektivitet og harmonisering av konkurranse både mellom ulike produksjonsteknologier og mellom kraftprodusenter i ulike land. Det er derfor ikke gode grunner til å oppheve eller øke taket på innmatingstariffen, ref. rapporten "Hvordan skal nettkostnader dekkes? En overordnet og prinsipiell analyse" av Nils-Henrik Mørch von der Fehr av mai 2017.

Om Fornybar Norge

Fornybar Norge representerer fornybarnæringen i Norge. Vi arbeider for at Norge hurtigst mulig skal bli et nullutslippssamfunn med vekst og verdiskaping basert på fornybar energi, elektrifisering og annen utslippsfri energibruk. Vi har om lag 400 medlemmer fra hele næringen. Inkludert fornybar energiproduksjon på land og til havs, nettselskaper, finansinstitusjoner, entreprenører, strømsalg, leverandører og rådgivere.

Vennlig hilsen
Fornybar Norge

Kristin H. Lind
Direktør Strømnett og Beredskap

Elena Bråten
Næringspolitisk rådgiver